

Lausunto

31.01.2022

Asia: VN/13615/2019

Lausuntopyyntö valtioneuvoston periaatepäätökseksi liikenneturvallisuusstrategiasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

SUH:n lausunto valtioneuvoston periaatepäätöksestä liikenneturvallisuusstrategiasta

Liikenneturvallisuusstrategian kokonaisvaltainen ja kaikki liikennemuodot kattava lähestymistapa liikenneturvallisuuteen, samoin kuin tavoiteltava nollavisio, ovat kannattavia lähtökohtia eri tavoin liikkuvien kansalaisten turvallisuuden edistämiseksi. Strategian visio ja tavoitteet ovat linjassa SUH:n Pinnalla 2025 -strategian visiolle: Yksikään ei huku.

Strategia on valmisteltu laajassa yhteistyössä ja SUH pitää tärkeänä, että vesiliikenteen turvallisuutta edistävät järjestöt ovat olleet vahvasti mukana strategian valmistelussa. Järjestöt ovat myös merkittävässä roolissa strategian toimeenpanossa. Olisikin tärkeää, että järjestöillä olisi rooli myös strategian toimeenpanon seurannassa ja tarvittaessa toimenpiteiden päivittämisessä arvioinnin perusteella.

Liikenneturvallisuusstrategia ja siihen liittyvien toimenpiteiden erottaminen omaksi osuudeksi on selkeyttänyt ja jännevöittänyt kokonaisuutta.

Asenteet ja osaaminen

Periaatepäätöksessä todetaan veneilyn turvallisuuden tilan oleva kohtalainen. Veneilyn turvallisuus onkin monin osin parantunut viime vuosien aikana ja tämä näkyy erityisesti vesikulkuneuvojen tapaturmissa kuolleiden (alle 60-vuotiaat) määrän vähenemisenä. Toisaalta yli 60-vuotiaiden osuus

näissä tapaturmissa on kasvussa ja väestön ikääntymisen myötä on oletettavaa, että osuus kasvaa edelleen.

Pääosa vesiliikenteessä kuolleista on miehiä ja noin 45 % vesikulkuneuvojen tapaturmissa kuolleista on ollut päihtyneenä. Valtaosa kuolemaan johtavista vesiliikenneonnettomuuksista tapahtuu rekisteröimättömille veneille ja henkilöille, jotka eivät ole mukana järjestäytyneessä veneilytoiminnassa.

Näin ollen turvallisuusviestintää ja koulutusta on periaatepäätöksen mukaisesti perusteltua kohdentaa juuri iäkkäille veneilijöille ja satunnaisesti pienveneellä liikkuville. Tosin tämäkin kohderyhmä on edelleen kovin heterogeeninen, joten viestinnän, koulutuksen ja muiden toimenpiteiden kohdentamiseksi tarvitaan nykyisten tarkempaa tilasto- ja tutkimustietoa mm. pelastusliivien käytöstä, eri venetyypeille tapahtuvista onnettomuuksista, onnettomuuksien kulusta ja onnettomuuksiin joutuneiden taustoista (9.,22.).

Kuten liikenneturvallisuusstrategiassa todetaan, asenteet omaksutaan usein jo varhaislapsuudessa tai nuoruudessa, joten läkkäiden ja pienveneilijöiden lisäksi viestintää ja koulutusta tulee kohdentaa lapsiin ja nuoriin varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen kautta.

Hyvä uimataito sekä vesi- ja jääturvallisuustaidot ovat edellytys sille, että vesillä, jäällä ja veden äärellä liikkumisesta voi nauttia turvallisesti. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan uinti ja vesiliikunta kuuluvat liikunnan opetukseen kaikilla luokka-asteilla ja jokaisen lapsen tulisi peruskoulun aikana oppia uimaan, pelastautumaan ja pelastamaan vedestä. Turvallisen vesillä liikkumisen periaatteita ja pelastusliivien käytön opettelua tulisi sisällyttää osaksi opetusta esimerkiksi pyöräilykasvatuksen rinnalle (35.). Olisi myös hyvä, että periaatepäätöksessä nostettaisiin toisen asteen lisäksi esiin myös varhaiskasvatus ja peruskoulu osaamisen lisäämisen väylinä.

Vanhempien merkitys tulisi ottaa paremmin huomioon myös vesiliikennekasvatustyössä (28.).

Lainsäädäntö

On tärkeää edistää turvavälineiden käyttöä vesiliikenteessä viestinnän keinoin (57.), mutta tarvitaan myös järeämpiä keinoja. SUH pitääkin hyvänä, että liikenneturvallisuusstrategian toimenpideohjelman on kirjattu edellisen lausuntokierroksen jälkeen esiselvitys pelastusliivien käytön edistämisestä lainsäädännössä (101.).

Jopa 70-80 prosenttia vesiliikenteessä hukkuneista olisi voinut pelastua, mikäli henkilöllä olisi ollut kelluntapukine oikeaoppisesti puettuna päälle. Myös kansainvälisen näytön perusteella pelastusliivien käytön säätäminen pakolliseksi on vähentänyt vesiliikenteessä tapahtuvia kuolemia.

SUH kannattaakin nykyistä tiukempaa sääntelyä pelastusliivien käytön osalta. Pelastusliivien käyttövelvoite tulisi ulottaa rekisteröityjen veneiden lisäksi rekisteröimättömiin veneisiin.

SUH kannatta myös selvitystä huviveneilyn promillerajan laskemisesta (98.) ja/tai ulottamisesta myös soutuveneisiin, jotka ovat tutkitusti yleisimmin edustettuna kuolemaan johtaneissa vesikulkuneuvojen tapaturmissa.

Rahoitus ja poikkihallinnollinen yhteistyö

Strategian tavoitteiden toteutumisen haasteena SUH näkee, ettei periaatepäätöksessä osoiteta strategian toimeenpanoon suoraan lisärahoitusta. Strategian kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttaminen ei ole mahdollista yksinomaan nykyistä toimintaa uudelleen suuntaamalla.

Esimerkiksi vesiliikenteen turvallisuuden edistämisen kannalta vesiliikenteen turvallisuusviestinnän rahoituspohjan vahvistaminen (56.) on edellytys nykyistä laajemman, kohdennetun, tietoon ja sen analysointiin perustuvan viestinnän ja koulutuksen toteuttamiseksi.

Liikenneturvallisuusstrategian tavoitteiden saavuttaminen edellyttää myös laajaa poikkihallinnollista viranomaisten ja kolmannen sektorin järjestöjen yhteistyötä. Veteen liittyvistä kuolemaan johtavista onnettomuuksista vain osa on vesiliikenteen onnettomuuksia. Vuosittain Suomessa hukkuu ja kuolee vesillä tai jäällä tapaturmaisesti tai itsemurhan seurauksena noin noin 190 henkilöä (ka. 2016-2020, Tilastokeskus), mikä on lähellä tieliikenteen lukuja.

Usein tapahtumaympäristönä vesikulkuneuvojen tapaturmissa tai uimiseen liittyvissä tapaturmissa on esimerkiksi mökkiympäristö ja myös muiden kuin vesiliikenteessä tapahtuvien hukkumisten suurin riskiryhmä on ikääntyneet miehet. SUH näkeekin, että vesiliikenneonnettomuuksien ja kaikkien hukkumiskuolemien ehkäiseminen tulisi nähdä yhtenäisenä kokonaisuutena, jossa voidaan hyödyntää yhteistyötä ja eri toimijoiden välistä synergiaa sekä näin lisätä vaikuttavuutta.

Olemassa olevia vesi- ja jääturvallisuuskampanjoita (mm. Viisaasti Vesillä ja Pelastusliivipäivä) ja koulutusaloja (veneilytieto.fi) tulee hyödyntää viranomaisten ja järjestöjen yhteisen monikanavaisen viestinnän ja koulutuksen väylinä myös tulevaisuudessa.

SUOMEN UIMAOPETUS- JA HENGENPELASTUSLIITTO

Kristiina Heinonen

toiminnanjohtaja

Heinonen Kristiina
Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto